

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jakost konvenční a bioprodukce na trhu

Autor diplomové práce:

Bc. Lenka PODZIMKOVÁ

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Kateřina Kovářová, Ph.D.

Jakost konveční a bioprodukce na trhu

Souhrn

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou jakosti konveční a bioprodukce na trhu. První část práce se zaměřuje na jakostní ukazatele pšenice, výnosy této obiloviny a kontroly s jakostí spojené. Obsahem druhé části je posuzování nákladovosti a výnosnosti pšenice a vývoj cen pšenice ve sledovaných zemědělských podnicích. Třetí část práce vypovídá o finanční situaci uvnitř sledovaných farem, soustřeďuje na poměrové ukazatele finanční analýzy podniků, konkrétně na ukazatele rentability, zadluženosti, likvidity a aktivity.

Klíčová slova:

konvenční zemědělství, ekologické zemědělství, jakost, bioprodukce, pšenice, trh

Ekologické zemědělství představuje alternativu zemědělství konvenčního. Zemědělství, jehož výstupem je bioprodukce představuje hospodaření, které zakazuje používání pesticidů, umělých hnojiv a provádění genových manipulací, což představuje šetrné zacházení vzhledem k životnímu prostředí. Biopotraviny smějí být vyráběny pouze dle podmínek, které stanovuje legislativa. Zatímco konvenční zemědělství se soustřeďuje na pěstování takových plodin a chování takových zvířat, které přináší nejlepší ekonomický prospěch společnosti – maximální výnosy a zisky. Konvenční hospodaření bývá specializováno na určité plodiny, využívá hnojiv a omezuje počet pojezdů na poli.

Spotřeba bioprodukce má na rozdíl od konvenční produkce rostoucí tendenci. Spotřebitelé přispívají podporou bioprodukce k lepším životním podmínkám chovaných zvířat a k nižšímu znečištění životního prostředí chemickými látkami, které však v půdě dlouhodobě po konvenčním hospodaření v půdě zůstávají, a tím k zlepšování životního prostředí.

Hlavním cílem předložené diplomové práce byla problematika jakosti konvenční produkce a bioprodukce na trhu ve dvou vybraných zemědělských podnicích ve sledovaných letech 2010 až 2012. Tento hlavní cíl diplomové práce byl rozčleněn na následující cíle dílčí:

1. posouzení jakostních kritérií konvenčně a ekologicky pěstované pšenice v praxi, včetně produkce a hektarových výnosů pšenice a zjištění průběhu kontrol jakosti v praxi,
2. zhodnocení konkurenceschopnosti pšenice konvenční a biologické z pohledu nákladů, tržeb a rentability ve sledovaných podnicích,
3. vyhodnocení vybraných poměrových ukazatelů finanční analýzy farem během sledovaného období.

Hlavními zdroji k vypracování diplomové práce byly interní data farem AGRODUŽSTVO Kačice a Chovu Charolais spol. s r. o. Jako podklad sloužily laboratorní listy družstva a rozborové lístky ekofarmy, výpisy nákladů a výnosů podle vnitřního členění, účetní výkazy (rozvahy a výkazy zisků a ztrát) a ústní konzultace s představiteli podniků. Další údaje pro vyhotovení diplomové práce byly čerpány z vědecké a odborné literatury a oficiálních internetových zdrojů zaměřených na zemědělskou problematiku. Řada

informací byla porovnána s daty z odborných periodik. Diplomová práce byla zpracována prostřednictvím programů Microsoft Word a Microsoft Excel. Praktická část práce srovnává data podniků v letech 2010 až 2012. Důvodem poměrně krátkého sledovaného období je skutečnost, že Chov Charolais je ekologickým podnikem až od roku 2010.

AGRODRUŽSTVO Kačice i Chov Charolais spol. s r. o. mělo během sledovaného období 2010 až 2012 uspokojivé výsledky základních jakostních ukazatelů pšenice ozimé (seté a špaldy), kde normě neodpovídalo okolo 25 % parametrů. Z pohledu jakosti pšenice byl pro oba zemědělské podniky nejúspěšnější rok 2010. Tehdy se od normy odchylovalo nejmenší množství kritérií. U konvenční pšenice seté byl shledán nedostatek pouze u objemové hmotnosti, již do minimální hodnoty chybělo 0,95 kilogramů na hektolitr. Ekologicky pěstovaná špalda v roce 2010 měla též prohrěšek u objemové hmotnosti (o 2,5 jednotek méně než požaduje norma) a dále u obsahu nečistot. Vyšší obsah nečistot je však dán povahou organického zemědělství, které považuje divoké rostliny za součást pěstebních kultur.

V obou farmách bylo v průběhu let 2010 až 2012 dosahováno nadprůměrných celorepublikových hektarových výnosů pšenice seté a špaldy. Rekordních výnosy byly v obou případech zjištěny v roce 2012. V AGRODRUŽSTVU Kačice dosahovala pšenice setá výnosu 6,31 t/ha, i přestože došlo k meziročnímu poklesu sklizňové plochy o 27 hektarů. Ekologická špalda činila v 4,21 t/ha, což je výsledek srovnatelný s průměrnými výnosy České republiky konvenčně pěstované pšenice.

Sledované podniky jsou podrobeny několika kontrolám ročně prováděnými ÚKZÚZem. Chov Charolais vzhledem k charakteru ekofarmy navštěvuje i kontrolní orgán zaměřený na bioprodukcii, jímž je v tomto případě ABCERT AG. Kontroly probíhají na zjištění závad, biologickým komoditám jsou udělovány certifikáty.

Celkové náklady na pšenici vynaložené Chovem Charolais byly o 2 až 10 tisíc nižší než u konvenční farmy. Nejvyšších nákladů dosahovaly v roce 2012, kdy ekofarma čerpala 16 124,98 Kč/ha a družstvo 25 407,82 Kč/ha. Větší hodnotu nákladů konvenční pšenice zapříčiňují mimo jiné aplikace umělých hnojiv a chemických ochranných prostředků.

Pro vyšší efektivnost výroby i podnikání jako celku by mělo družstvo lépe využívat vstupy. Naopak pro ekofarmu představují vysokou částku nákupní ceny osiva biošpaldy, která je mnohonásobně dražší (v roce 2012 30 056 Kč/t) než osivo intenzivní pšenice (v roce 2012 9 923,26 Kč/t). Větší hodnotě bio pšenice odpovídá i její vyšší realizační cena o zhruba 13 tisíc korun na hektar ve srovnání s konveční pšenicí. Z pohledu rentability nákladů a tržeb pšenice se nejoptimálněji jevil pro družstvo rok 2010, kdy na jednotku nákladů připadalo 0,5 Kč zisku a na jednotku tržeb 0,45 Kč zisku. Kdežto ekofarma dosáhla nejlepší situace v roce 2012, rentabilita nákladů činila 65 % a tržeb 26 %.

Pro zdravý stav družstva by se rentability měly vyvíjet trendem započatým v roce 2010. Agrodružstvo Kačice by však mělo apelovat na snížení tržeb z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu, aby nedošlo k problémům spojených s likviditou. Zisk by se měl dorovnat např. navýšenou položkou tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb popř. zboží. Bude-li celková zadluženost podniku pokračovat nastoleným směrem a s nižším objemem úročeného cizího kapitálu, dostane se na optimální úroveň. Úrokové platby dlouhodobě odčerpávaly nízká procenta provozního zisku, podnik si proto mohl dovolit více čerpat zdroje cizí. Výhledově by družstvo pro správný vývoj míry zadluženosti měl růst vlastní kapitál či klesat zdroje cizí. Co se však týče doby obratu závazků, nemělo by příliš s úhradou bezúročných dluhů spěchat, aby nebyl počet dní kratší než u doby obratu pohledávek. Při srovnání obratu kapitálu s oborovými daty lze výsledky shledávat uspokojivými, obzvláště rok 2012 přinesl rozdíl pouze 0,2.

Chov Charolais by se měl zaměřit na růst hodnot ziskovostí v čase. Jeho provozní zisk by měl obsahovat vyšší podíl tržeb z obratu než doposud. Zároveň by mělo docházet k zvětšování rozdílu mezi tržbami z obratu a provozními náklady. Vzhledem k nižšímu riziku věřitelů by bylo ze strany Chovu Charolais vhodné redukovat úroveň bankovních úvěrů, snažit se lépe využívat vlastní zdroje, a tím snížit zadluženost a nastolit vzestup platební schopnosti. I u čistého pracovního kapitálu se projevila nízká platební schopnost podniku, dokonce se po celou dobu vyskytoval nekrytý dluh. Z pohledu struktury kapitálu lze celkově hodnotit za nejúspěšnější rok 2012, podnik by tedy měl stejně hospodařit i do budoucna.

Bioprodukce má jak na českém tak na světovém trhu zcela jistě potenciál do budoucna. S rostoucím zájmem veřejnosti o produkci organického zemědělství lze očekávat po ekologických výrobcích zvyšující poptávku a tím působením tržních mechanismů postupné snižování cen. Alternativní produkty představují řešení pro hladovějící obyvatele rozvojových států, jelikož jejich pěstování či chov spotřebovává nižší množství vstupů, a zároveň je zapotřebí méně nákladových položek.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. ANONYM. eAGRI [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2013a [cit. 2013-04-13]. Dostupné z: www.eagri.cz
2. DLUHOŠOVÁ, Dana. *Finanční řízení a rozhodování podniku: analýza, investování, oceňování, riziko, flexibilita*. 3., rozš. vyd. Praha: Ekopress, 2010, 225 s. ISBN 978-80-86929-68-2
3. DVORSKÝ, Jan a Jiří URBAN. *Základy ekologického zemědělství: podle Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 a Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 s příklady*. 1. vyd. Brno: ÚKZÚZ, 2011. s. 109. ISBN 978-80-7401-051-4
4. JANOTOVÁ, Bohdana a Jana POLÁČKOVÁ. Náklady a výnosy vybraných rostlinných a živočišných výrobků. *ÚZEI: Ústav zemědělské ekonomiky a informací* [online]. 2010, 2011 a 2012 [cit. 2014-11-06]. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/nakladovost-zemedelskych-vyrobku/>
5. KNÁPKOVÁ, Adriana, PAVELKOVÁ Drahomíra a Karel ŠTEKER. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2013. 236 s. ISBN 978-80-247-4456-8
6. KŮST, František a Jana POTMĚŠILOVÁ. *Situační a výhledová zpráva: Obiloviny*. Ministerstvo zemědělství. Praha, 2012. s. 107. ISBN 978-80-7434-055-0
7. MOUDRÝ, Jan a Jaroslav PRUGAR. *Biopotraviny - hodnocení kvality, zpracování a marketing*. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2002. s. 34. ISBN 80-7271-111-3
8. PETR, Jiří. Agrotechnika cílená na jakost potravinářské pšenice. *Úroda: Příloha Pšenice*. 2011, roč. 59, č. 8, str. 10 – 13, ISSN 0139-6013
9. ŠARAPATKA, Bořivoj, URBAN, Jiří a kol. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 2006. s. 502. ISBN 80-87080-009
10. VÁCLAVÍKOVÁ, Marta, Petr KONVALINA a Jana HAJŠLOVÁ. Kvalita pšenice v ekologickém zemědělství. *Zemědělec*. 2012, roč. 20, č. 16, s. 33, ISSN 1211-3816